

Hazırlayanlar: Aysel Güneş Türkolog, Tuncer Baybağ Uzm. Dr.

Psikiyatrik Semptomlar ve Halk Dilindeki Karşılıkları - II

Fusa	: Tasa, üzüntü, sıkıntı (Burdur, Denizli).
Galgun	: Sürekli yorgun kimse (Kastamonu).
Gaydalanmak	: Delirmek (Elazığ).
Gaydalı olmak	: Delilik belirtileri göstermek (Elazığ).
Gej	: Beynin uyuşuk durumu (Bitlis).
Gelgeç	: Unutkan kimse (Balıkesir, Kastamonu, Kırklareli).
Gelinciklenme	: Heyecandan ileri gelen bir çeşit sinir hastalığı (Zonguldak).
Gırs	: Uzun süre hasta yatan kimsenin gösterdiği huysuzluk (Muğla).
Gogre	: Çok sinirli ve hırçın kimse (Artvin).
Güç üztintisi	: Sürekli iç sıkıntısı (Balıkesir).
Harazalı	: Saralı (Kıbrıs).
Harsıkmak	: Üzülmek, canı sıkılmak (Antalya).
Horavlanmak	: Sinirlenmek, heyecanlanmak (Çorum).
Höllüm	: Vücutça gelişmiş fakat geri zekalı kimse (Çorum, Konya).
İflemek	: Delirmek (Kars).
İlinti	: 1. İç sıkıntısı (Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Manisa, Balıkesir, Eskişehir, Konya). 2. Kuruntu, kaygı (Afyon, Burdur, Denizli, Kütahya, Eskişehir).
İlişik	: Boş inanca göre cin çarpmış kişi (Isparta).
İliyertemi	: Sinir hastası olan, boş inanca göre cin çarpmış olan (Konya).
İlkit	: Dil tutukluğu (Kütahya).
İpleme	: Bağlanacak derecede deli (Amasya).
İrkinti	: Kuruntu (Bursa).
İsi gitmek	: Uçurum gibi yüksek yerlerde başı dönmek (Trabzon).
İtne	: Cinsel sapık (erkek) (Isparta).
Kabaram	: Üzüntüden oluşan sinir hastalığı (Samsun).
Kahirlenmek	: Üzülmek, dertlenmek (Afyon).
Kako	: Akılsız (Rize).
Kakvan	: Aklı kıt, aptal (İzmir).
Kamatlaz olmak	: Uyuşmak (Gaziantep).
Kanı bulanmak	: Buluğa ermek (Eskişehir).
Kan uyumak	: Ansızın bayılmak (Kahramanmaraş).
Kapsol	: Cinsel sapınca uğramış kişi (Balıkesir).
Karışması	: Ergenlik çağına gelmiş delikanlı (Kastamonu).
Kasar	: Ruhsal güç, moral (Eskişehir).
Kasu, Kovan	: (Isparta, Manisa, Malatya) cinsel sapıklığa uğramış erkek (Malatya).
Katıklamak	: Eşcinsi ile ilişkide bulunmak (erkek için) (Çorum).
Kavsara	: Ruh, can (Kastamonu, Konya, Muğla).
Kayırsı kayırsı	: Çocukların yarım yarım konuşmasını anlatır (Ankara).
Kaymak	: İğfal etmek, ırzına geçmek (Samsun).
Kebbüs	: Uykuda gelen ağırlık (Hatay).
Kebeç	: Kekeme (Bilecik).
Keke	: (Kocaeli, Bolu, Mardin, Nevşehir, İçel) Kecec, Kekevi (Rize), Kekecen (Samsun) Kekeş (Kars, Kırşehir), Kekez (Zonguldak, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize): Kekeme
Keleçlemek	: Heyecanlanmak (Sivas).
Kelek	: Aptal (Tokat), eşcinsel, tüysüz genç (Çorum).
Kelpenti	: Miskin, uyuşuk (İzmir).
Kendini bulmak	: Buluğa ermek (Artvin).
Kepsap	: Bunak (Amasya).
Kerik	: Akıl (İstanbul).
Kerkenmek	: (Ankara, Kerkük), Kerkmek (Denizli) : Sapık amaçla birinin arkasına değmek, sürtünmek
Kıdırım olmak	: Sıkıntidan bunalmak (Sinop).
Kığıstak	: Sinir hastalığının iyileştirilmesinde kullanılan, kaynatılarak kullanılan bir bitki (Bilecik).
Kıldak	: Kadınlarla arkadaşlıktan hoşlanan, kadınsı (Uşak, Aydın, Kütahya).
Kırgız	: Davranışları erkek gibi olan kız (Samsun).
Kivse	: Aptal (Konya).
Koyanavrul	: Sara hastalığı, epilepsi (İstanbul).
Kösnük	: Cinsel sapık erkek Gaziantep, Kırşehir, kayseri, Niğde), İsterik kadın (Bilecik, Amasya, Yozgat).
Közün	: Nazara karşı yapılan bir çeşit ilaç (Rize).
Kuntuk	: Aşırı derecede cinsel erkek (Adana).
Kuntukmak	: Aşırı derecede cinsel istek duymak (Hatay).
Lalılı	: (Yozgat), Lalılı (Tokat), Lalilik (Elazığ, Kırklareli), Lallik (Malatya): Dilsiz
Maccacı	: (Isparta, İzmir, Zonguldak, Ankara), Matçalı (Eskişehir, Ankara, Niğde, Denizli) Dertli, hastalıklı, yaralı
Manav	: Mavi gözlü kimse (Isparta), Tutuk konuştuğu için sözleri anlaşılmayan kimse (Kocaeli), Akılsız, ahmak (Sivas, Kayseri)
Martaloz	: Çift cinsiyetli (Muğla).

Matuf	: (Isparta), Matuf (Konya, Antalya), Meğez, Menez (İçel), Mehmelet (Hatay), Mehmen (Ankara), Bunak, sarsak, aptal
Mıdıldanmak	: Sinirlenmek (Adana)
Mırmav	: (Van), Morçilik (Amasya), Erkeğe çok düşkün olan kadın
Mungul	: Sıkıntı (Kütahya)
Muvalmağ	: Baygınlık geçirmek, bayılacak gibi olmak (Kerkük)
Müctürüm, Müctürüm	: (Trabzon, Kayseri): İnmeli (Kastamonu, Ankara)
Nızıklık	: Sinirlilik (Çanakkale)
Nime, Nimelek	: Felç, inme (Manisa)
Oba	: Zeka ve yetenekleri olağanüstü işler başarabilecek kadar üstün olan (Konya)
Oğrah (Artvin), Oğrak (İzmir)	: Nedeni bilinmeyen, cinlerin yaptığına inanılan hastalık
Oğunmak	: Soluğu kesilmek, tıkanmak (Burdur, Çanakkale, Van, Urfa), çok ağlamaktan güçsüz kalmak (Burdur, Çanakkale, Kocaeli, Malatya), üzülmek, yaptığına acınmak, heyecanlanmak (Edirne)
Oynatmak	: Sara hastalığına tutulmak (Sivas)
Oysuramak	: İçi geçmek, bayılır gibi olmak (Konya)
Ök	: Akıl, (Kastamonu), Göğüs, akciğer (İstanbul)
Övez	: Solgun, üzgün yüzlü (Denizli, Muğla)
Öygtünmek	: Üzülmek, içine dert olmak (İzmir)
Parabaş olmak	: Yarım baş ağrısına tutulmak (Kars)
Pasaruklamak	: Bunamak (Muğla)
Pata	: (Eskişehir), Pat (Adana), Patat (Adana, Eskişehir, Sivas, Yozgat, Kars Patır (Kütahya, Çorum, Yozgat) Patirik (Isparta), Paytak (Bursa), Peltek, kekeme, dilsiz
Pehlil	: (Gaziantep, Maraş, Ankara), Pehlil (Ankara), Pepi (Sivas): Aptal, deli, sersem
Pursarmak	: Zihin yorgunluğu nedeniyle dalgın olmak (Giresun)
Rüyalanmak	: Cinsel düş görmek (Trabzon)
Sadakamak	: Sayıklamak (Ankara)
Samramak	: (Manisa, Çanakkale, Çorum, Giresun, Konya), Samranmak (Denizli, Çorum, Amasya, Rize), Samrımak (Kastamonu, Çorum), Samuramak (Samsun, Sinop, Ordu, Giresun), Samurdamak (Giresun, Konya), Samurmak (Samsun), Samurtlamak (Giresun, Ordu Sivas), Serek (Ankara), Sereklemek (Kastamonu), Sayıklamak, anlamsız şeyler konuşmak
Satılmak	: Çocuğu olmayan kadının bir yatıra adak adaması
Savrukmuş	: Cinsel isteklerinin esiri olan (Antalya)
Sıdalaz Olmak	: Açığa vurulmayan dugu veya sıkıntıyla dolmak (Muğla)
Sımska	: Üzgün, sessiz, içe dönük kimse (afyon)
Sırgı	: Başağrısı (İzmir)
Sintire	: Sıkıntı (Isparta)
Soruşmak	: Yüzü üzüntüden solmak (Sivas)
Suruncamah	: Ağlamak, acı çekmek (Muğla)
Tappakiriş	: Çok sarhoş (Kıbrıs)
Tarsamak	: Canı sıkılmak, bunalmak (Muğla)
Tavsukmak	: Yüreği çarpmak (Niğde)
Teltek	: (Isparta), Teltel (Kocaeli), Teltik (Ordu, Maraş, Sivas), Tilkov (İstanbul), Tiltak (Burdur), Tiltak (Isparta) : Kekeme
Tesimek	: Canı sıkılmak, bunalmak (Giresun)
Toloz	: Cinsel sapınca uğramış genç (Bitlis)
Tuncuk	: Aşırı cinsel istek duyan (erkek için) Konya
Tuncukman	: Aşırı cinsel istek duyan (kadın için) (Isparta), Bunalım (Antalya)
Tutalga	: (Amasya, Urfa, Hatay, Sivas, Niğde), Tutağ, Tutarık (Çorum): Sara hastalığı, epilepsi
Tutarga	: Sinir hastalığı nöbeti (Bursa, Sivas)
Uğnak	: (Kayseri), Uğrara Gelmek (Ordu, Erzurum, Sivas), Uğrah (Sivas), Uğrak (Kütahya, Tokat, Eskişehir, Ankara, Kayseri, Adana), Uğramak (Aydın, Manisa, Bursa, Kocaeli), Uğrama Olmak (İstanbul) : Sara, Epilepsi, Cin Çarpması
Ündürme	: İnme, felç (Gümüşhane)
Yabuk	: Kekeme (Sinop)
Yarıma	: Yarım baş ağrısı, migren (Antep, Hatay, Kayseri, Adana)
Yevelemek	: Sayıklamak (Trabzon)
Yilli	: Saralı (Niğde)
Zambır	: (Antep), Zambur (Hatay), Sinir, asabiyet
Zanguş	: (Zonguldak), Zandos (Tokat) Zırlı (Antalya), Zırtıl (İzmir, Manisa, Kastamonu), Zırzır (Adana), Zıvanasız (Niğde), Deli
Zara	: Sara, epilepsi (Denizli)
Zehmi basmak	: Ruhsal bunalıma düşmek (Kars)
Zehmini bozmak	: Delirmek, ussal dengesini yitirmek (Niğde)
Ziğ	: (Konya), Zor (Çorum, Kars), Ezinç, üzüntü, sıkıntı

Kaynaklar

1. “Değİnmeler: Halk Dilinde Sağlık Değişleri Sözlüğü”. www.hipokrat.org
2. Aktunç, H. Türkçe'nin Büyük Argo Sözlüğü Tanıklarıyla. Yapı Kredi Yayınları, 1998.
3. Buran A. Keban. Baskil ve Ağrı Yöresi Ağızları. TDK Yayınları, 1997.
4. Derleme Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1993.
5. Develioğlu, Ferit. Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lugat. Aydın Kitabevi Yayınları, 1996.
6. Emiroğlu, K. Trabzon Maçka Etimoloji Sözlüğü. Sanat Kitabevi, 1989.
7. İşçil Şİ, Elöve AU. Türkçe Hekimlik Terimleri Üzerine Bir Deneme. Türk Dil Kurumu Yayınları, 1948.
8. Kanar, M. Osmanlıca Sözlük. Deniz Kitabevi, 2000.
9. Mihçioğlu, C. Türk Hekimlik Dili. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997.
10. Osmanlıca Türkçe Sözlük. Bilgi Yayınevi, 1997.
11. Özteke, Zafer. Halk Dilinde Sağlık Değişleri Sözlüğü, , Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1992.
12. Par, Arif Hikmet. Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Sözlük. Serhat Yayınları, 1998.
13. Yalım, Ö. Türkçe'de Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü. İmge Kitabevi Yayınları, 1998.